

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/53/2016
Identifikačné číslo spisu:	5315201747
Dátum vydania rozhodnutia:	26.05.2016
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:5315201747.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletú H. O., narodenú X. S. XXXX, bývajúcú u matky, zastúpenú Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Čadca ako opatrovníkom, matky O. G., bývajúcej v N. XXX, zastúpenej JUDr. Ladislavom Ščurym, advokátom v Čadci, Mierová 1725 a otca M. O., bývajúceho v E. - I., S. K. XXXX/X, P. republika, zastúpeného splnomocnenkyňou JUDr. Stopka, JUDr. Blendovský, JUDr. Strapáč, PhD., s. r. o., so sídlom v Čadci, Potočná 2835/1 A, v mene ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Peter Strapáč, PhD., o úpravu styku otca s maloletou, vedenej na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 4P/17/2015, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 5. novembra 2015 sp. zn. 9CoP/62/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) zhora označeným rozsudkom zmenil rozsudok Okresného súdu Čadca (ďalej aj „súd prvého stupňa“ alebo „prvostupňový súd“) z 28. apríla 2015 č. k. 4P/17/2015-48 (inak rozsudok zmeňujúci skorší rozsudok prvostupňového súdu o úprave styku z 27. septembra 2013 č. k. 10P/49/2013-126) tak, že otec má právo styku s maloletou každú druhú sobotu v párnom týždni kalendárneho mesiaca v čase od 9,00 hod. do 16,00 hod. (čím došlo k rozšíreniu práva na styk oproti rozsudku prvostupňového súdu 1. v tom, že za čas určený pre výkon takéhoto práva boli vymedzené obe párne soboty v mesiaci, teda nielen prvá a iba jedna sobota a 2. v tom, že výkon práva na styk prestal byť viazaný na bydlisko matky). V ostatnej (výrokom rozsudku odvolacieho súdu bližšie označenej) časti potom bolo vyslovené, že tu sa rozsudok okresného súdu ponecháva nedotknutý (?), čím v takejto časti fakticky došlo k potvrdeniu rozsudku) a napokon tiež, že žiadnemu z účastníkov sa právo na náhradu trov konania nepriznáva (?). Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil nedostatkom dôvodov na obmedzenie styku otca s maloletou na jeden deň v mesiaci (tak, ako to žiadala matka), keď naopak považoval za dôvodné podporiť otcov záujem o dieťa a poskytnúť mu na stretávanie sa s ním a rozvíjanie vzťahu dieťaťa s otcovou rodinou širší priestor, prihliadajúc pritom aj na vek dieťaťa.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala včas dovolanie matka maloletej (ďalej aj „dovolaťka“).

Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnila odňatím jej možnosti konať pred súdom (§ 241 ods. 2 písm. a/ v spojení s § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. s. p.“), ktoré malo spočívať v tom, že odvolací súd elektronicky neoznámil matke termín verejného vyhlásenia rozsudku aj napriek skutočnosti, že o doručovanie elektronickými prostriedkami v zmysle § 214 ods. 3 O. s. p. požiadala. Zároveň namietala, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.), keď odvolací súd nezohľadnil najlepší záujem maloletej s poukazom na článok 5 zákona o rodine (zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení) a Dohovor OSN o právach dieťaťa (oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 104/1991 Zb.), nakoľko neprihliadal na nesprávnu a bezohľadnú starostlivosť otca o maloletú (prejavujúcu sa napríklad tým, že otec vozí maloletú bez autosedačky, fajčí v jej prítomnosti, nedokáže pre dieťa pripraviť vhodné jedlo, s dieťaťom sa počas styku nehrá, maloletú nechá v rodičovskom dome a nezaujíma sa o ňu, čím ohrozuje jej život, zdravie a bezpečnosť) a na skutočnosť, že otec nemá s maloletou vybudovaný žiaden citový vzťah (dieťa sa od neho odvracia a odmieta s ním odísť, o čom svedčí aj skutočnosť, že za posledných 9 mesiacov sa styk otca s maloletou realizoval len jedenkrát).

Otec maloletej navrhol dovolanie matky ako neprípustné odmietnuť.

Opatrovník maloletej dovolací návrh nepodal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania zastúpená v súlade s ust. § 241 ods. 1 vety druhej O. s. p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné a je potrebné ho odmietnuť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 238 O. s. p.

Ustanovenie § 238 O. s. p. v odsekoch 1 až 3 pripúšťa dovolanie proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu a za určitých podmienok aj proti potvrdzujúcemu rozsudku. Na základe úpravy pojatей do odseku 4 rovnakého zákonného ustanovenia však dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených zákonom o rodine, ibaže ide o rozsudok o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletemu rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení (v ktorých prípadoch ide o zákonom výslovne pripustené výnimky z pravidla nenapadnuteľnosti - dovolaniami - rozhodnutí vydávaných podľa zákona o rodine) a dovolanie nie je tiež prípustné proti rozhodnutiu, ktorým sa rozhodlo o návrhu o návrat neoprávnene premiestneného alebo zadržíavaného dieťaťa podľa medzinárodnej zmluvy.

V prejednávanej veci bola predmetom konania úprava výkonu jedného z rodičovských práv (práva otca na styk s maloletou, ktorá bola skorším rozhodnutím zverená do osobnej starostlivosti matky). Ide tak o vec celkom jednoznačne spadajúcu pod tzv. hmotnoprávnu úpravu zákona o rodine (v tejto súv. por. § 25 a § 36 ods. 1 zákona, o ktorom je reč) a súčasne o prípad, ktorý nemá atribúty žiadnej z vyššie priblížených zákonných výnimiek (rozumej nejde tu o vec, v ktorej by malo byť dovolanie prípustné napriek tomu, že je upravená zákonom o rodine). Prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 4 O. s. p. a cezeň i podľa odseku 1 takéhoto ustanovenia bola preto vylúčená.

Dovolanie by vzhľadom na vyššie uvedené bolo procesne prípustné len, ak by v konaní, v ktorom bol dovoláním napádaný rozsudok vydaný, došlo k niektorej z procesných väd zakladajúcich tzv. zmätočnosť konania podľa § 237 ods. 1 O. s. p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo

alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a/ alebo g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Nie je pritom relevantné tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v tomto ustanovení, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo.

Dovolateľka procesné vady konania uvedené v § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O. s. p. netvrdila a existencia týchto vád nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Najvyššiemu súdu preto ostávalo len posúdiť, či je dôvodnou tá námietka dovolateľky, podľa ktorej mal odvolací súd svojím postupom odňať účastníkovi konania v tejto veci (dovolateľke) možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.) tým, že nepostupoval v zmysle § 214 ods. 3 O. s. p. (ak odvolací súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia pojednávania, upovedomí elektronickými prostriedkami účastníka konania alebo jeho zástupcu, ktorý požiadal o doručovanie písomností aj elektronickými prostriedkami, o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku podľa § 156 ods. 3).

Odňatím možnosti konať pred súdom sa vo všeobecnosti rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, poskytovaných mu Občianskym súdnym poriadkom alebo iným predpisom procesného práva. O takúto vadu ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, a týmto postupom odňal účastníkovi jeho procesné práva [v zmysle § 18 O. s. p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O. s. p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O. s. p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O. s. p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O. s. p.) a na doručenie rozsudku do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O. s. p.)].

Najvyšší súd dospel k záveru, že dovolacia námietka matky založená na tvrdenom rozpore postupu dovolacieho súdu (pred vyhlásením dovolaním napádaného rozsudku) s ust. § 214 ods. 3 O. s. p. je neopodstatnenou. Ustanovenie majúce byť podľa dovolateľky použité (a odvolacím súdom nepoužité) vyžaduje na jeho uplatnenie splnenie dvoch predpokladov (podmienok), z ktorých prvým je, že účastník požiada o doručovanie písomností elektronickými prostriedkami a druhým, že zároveň oznámi adresu na zasielanie písomností (rozumej adresu elektronickej pošty, nazývanú tiež e-mailovou adresou). Z podaní doručených súdom nižších stupňov v priebehu prvostupňového a odvolacieho konania potom vyplýva, že matka vo svojich podaniach robených prostredníctvom právneho zástupcu síce uvádzala adresu na zasielanie jej písomností elektronickými prostriedkami (čím bolo treba považovať za preukázané splnenie druhého z vyššie zadefinovaných predpokladov takéhoto spôsobu komunikácie súdu s účastníkom konania), zo spisu však nevyplýva aj žiadosť o doručovanie písomností elektronickými prostriedkami (na základe čoho je nutné konštatovať - až do tu neprítomného preukázania opaku - nesplnenie prvého zo zákonom ustanovených predpokladov). Neexistencia žiadosti účastníka o doručovanie elektronickými prostriedkami spôsobuje neexistenciu povinnosti súdu takto s účastníkom komunikovať a nesplnenie neexistujúcej povinnosti súdu samozrejme nemôže byť kvalifikované za jeho postup odnímajúci účastníkovi konania možnosť konať pred súdom.

V prejednávanej veci navyše bolo treba prihliadať (i ak by práve uvedené zhora platiť nemalo) aj na charakter inštitútu verejného vyhlasovania rozsudku odvolacím súdom bez nariaďovania pojednávania (v tejto súvislosti por. 6 Cdo 167/2014). Ak totiž odvolací súd pred vyhlásením rozsudku bez pojednávania nevykonáva ani nedoplnia dokazovanie a nejde ani o žiaden iný prípad, v ktorom zákon nariadenie pojednávania odvolacieho súdu za účelom rozhodnutia o odvolaní prikazuje (v tejto súv. por. § 214 ods. 1 O. s. p.), ale len (buď prítomným účastníkom alebo v ich neprítomnosti) vyhlási rozsudok, porušenie upovedomovacej povinnosti podľa § 214 ods. 3 O. s. p. by šlo za postup súdu odnímajúci účastníkom konania možnosť konať pred súdom považovať len vtedy, ak by práve v dôsledku nezískania vedomosti

účastníka o čase a mieste verejného vyhlásenia rozsudku (a takto aj o pripravovanom akte rozhodnutia o odvolaní bez nariadenia pojednávania samotnom) došlo k upretiu účastníkovi takého procesného práva, pri ktorého uplatnení by sa prejednanie veci odvolacím súdom bez pojednávania stalo nemožným. O taký prípad by mohlo ísť, len ak by účastník disponoval relevantnými (pre rozhodnutie o odvolaní významnými) dôkazmi alebo skutočnosťami ním bez jeho viny neuplatniteľnými ako v konaní na súde prvého stupňa, tak ani do uplynutia mu lehoty na odvolanie proti rozhodnutiu prvostupňového súdu, pričom tieto by sa zároveň stali uplatniteľnými až v čase bezprostredne predchádzajúcim rozhodovaniu odvolacieho súdu (a účastníka by tak nešlo viniť z otáľania pri ich oznamovaní súdu majúceho o odvolaní rozhodnúť). To, že by aj v prejednáwanej veci malo ísť o takýto výnimočný prípad, ale rovnako preukázané nebolo.

Napokon dovolateľka namietala, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.), majúcou spočívať v nezohľadnení najlepšieho záujmu dieťaťa (keď odvolací súd neprihliadal na skutočnosť, že v prípade maloletej z tejto veci ide o štvorročné dieťa, s ktorým otec nemá vytvorený citový vzťah a dieťa otca pri styku odmieta). Iná vada konania je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. nezakladá zmatečnosť rozhodnutia. Je právne relevantná, ak mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Súd povolaný rozhodovať o dovolaní môže pristúpiť k posúdeniu opodstatnenosti tvrdenia matky o existencii tohto dovolacieho dôvodu až vtedy, keď je dovolanie z určitého zákonného dôvodu prípustné; o tento prípad ale v prejednáwanej veci nejde.

Vzhľadom k tomu, že dovolanie matky nebolo prípustné podľa § 238 ods. 4 O. s. p., nebola preukázaná matkou tvrdená procesná vada uvedená v § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. a v dovolacom konaní nevyšli najavo ani iné vady uvedené v § 237 O. s. p., najvyššiemu súdu neostávalo iné, než dovolanie ako procesne neprípustné odmietnuť (§ 243b ods. 5 veta prvá O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ rovnakého zákona) bez toho, aby skúmal vecnú správnosť napádaného rozsudku odvolacieho súdu.

O náhrade trov dovolacieho konania napokon dovolací súd ani nerozhodoval. Šlo tu totiž o konanie zahájiteľné aj bez návrhu, v ktorom je nedostatok práva účastníkov na náhradu trov konania bezvýnimočným zákonným pravidlom, majúcim pôvod v ustanovení § 146 ods. 1 písm. a/ O. s. p. Práve neexistencia žiadnej výnimky zo zákonom ustanoveného pravidla spôsobuje aj, že tu o rozhodovanie (proces výberu z prinajmenšom dvoch protichodných možností) nejde, a preto tzv. náhradový výrok súdneho rozhodnutia v takýchto veciach treba považovať i za nadbytočný (len mechanicky preberajúci zákonnú úpravu, a preto do rozhodnutia súdu nepatriaci).

Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.